

Det gröna guldet

– och vilda västern i den svenska skogen

Det gröna guldet

– och vilda västern i den svenska skogen

Författare: Anna-Lena Norberg
Grafisk produktion och tryck: tbk
Layout omslag: Erica Selander
Augusti, 2009

Det gröna guldet

I Sverige kallas skogen ibland för det "gröna guld". "Grön" kan anspela både på färgen och på den förnybara miljövänliga skogsråvaran, och "guld" på skogens ekonomiska betydelse för vårt land. Guld för dessutom tanken till guldrushen i Klondike och ger ytterligare en koppling mellan guld och den svenska skogen, nämligen vilda västern. I Sverige har skogen tyvärr blivit rena rama vilda västern.

Det finns säkert flera orsaker till varför det har blivit som det blivit i skogen, men en sak är säker, den riktiga oredan kom i kölvattnet av stormen "Gudrun".

Natten mellan den 8–9 januari 2005 fällde "Gudrun" ca. 75 miljoner kubikmeter skog. Detta motsvarar nästan en årsavverkning i Sverige. Inom det drabbade området rådde brist på både maskinella och personella resurser för att snabbt ta reda på det stormfällda virket. Förbundet insåg att företag och personal från andra delar av Sverige och från andra länder i närområdet skulle komma söka sig till området. Vi insåg att detta innebar en risk för att arbetsmiljö samt kollektivavtal skulle åsidosättas och tillsatte därför extra resurser för att förstärka den lokala fackliga organisationen.

Arbetet blev en framgång och med facit i hand kan det sägas att vi inte upptäckt något fall där de stora skogsbolagen försökt tjäna pengar genom att anlita oseriösa företag. Ur arbetsmiljöperspektiv är det alltid svårt att prata om framgång när det har skett olyckor, och t.o.m. dödsfall, men i jämförelse med erfarenheter från tidigare stormar fungerade arbetet relativt bra.

Stormen fick dock konsekvenser för den fortsatta bemanningen av det svenska skogsbruket.

Många kontakter knöts mellan svenska och utländska företag, framför allt från Östeuropa. Det etablerades i och med detta kanaler för att rekrytera personal från länder med lägre lönenivåer. Detta har medfört ett trendbrott i det svenska skogsbruket. Plantering, och i ökande utsträckning även röjning, sköts av aktörer som antingen själva eller via underentreprenörer anlitar personal från låglöneländer. Lönedumping i den omfattning vi befarade förekom inte under stormen men har nu i stället kommit smygande.

Rapporten består av två delar. Den första heter "Utlänningar är också människor" och beskriver hur arbetare från andra länder utnyttjas av arbetsgivare och dessutom hamnar utanför socialförsäkringssystemet. Bilden av Sverige som ett

välfärdsland krossas, eller som en kvinna i rapporten säger: "Sverige är känt för människors rättigheter och att det är en välfärdsstat – men sanningen är annorlunda. Allt är lögn." Det är inte svårt att förstå denna avog inställning till Sverige efter att ha läst denna rapport och förstått hur det kan gå till. Vi vill med denna del belysa situationen för många av dem som kommer till Sverige för att arbeta i den svenska skogen.

Den andra delen heter "Den laglösa skogen" och belyser hur företag fuskar med sociala avgifter och myndigheternas problem, och i vissa fall försummande, med att kontrollera dem. Där berättas även att polska myndigheter åsidosätter gällande EU-lagstiftning och därmed ger företag möjlighet att undvika de sociala avgifterna i Sverige. Denna del visar hur det kan gå till när oseriösa företag underminerar den svenska kollektivavtalsmodellen och på så sätt konkurrerar ut seriösa företag.

Som ett resultat av rapporten har vi tillsammans med EU-parlamentarikern Olle Ludvigsson (S) anmält Polens myndighetsutövning till EU-kommissionen.

För att komma tillrätta med de problem som belyses behövs flera olika åtgärder. Först och främst måste skogsbolagen ta sitt fulla ansvar när de anlitar entreprenörer till skogsvården. Bolagen borde kunna räkna baklänges att de priser som vissa entreprenörer erbjuder sina tjänster för så kan de aldrig ge sina arbetare avtalsmässiga villkor. Det vore självklart ännu bättre om bolagen direktanställer personal istället för att ta in entreprenörer.

Det behövs ett nationellt register där utländska företag och dess anställda ska vara registrerade. Eftersom ingen vet hur många utländska personer som arbetar i Sverige, inte var de kommer ifrån eller hur länge de har varit här så är det svårt för myndigheterna att kontrollera att företagen betalar de skatter och avgifter som de ska. Det behövs också upprättas ett elektroniskt register i EU där alla E 101 intyg registreras. Med detta register kan sedan skattemyndigheterna se om personer har E 101 eller inte.

Skatteverket måste agera snabbt. Under tiden som t.ex. bemanningsföretaget är verksamt i Sverige och inte åkt hem för säsongen så behövs det ökade resurser och fler personer som utreder. Det kan idag ta upp till ett år innan ett tips om skattebrott utreds hos Skatteverket. Då är det för sent!

Rapporten, som är skriven av frilansjournalisten Anna-Lena Norberg, visar att det inte bara är guld som glimrar i skogen.

Per-Olof Sjöö
Förbundsordförande GS

DEL 1

Utlänningar är också människor!

Hårt arbete upp till 15 timmar om dagen. Inte en enda dag ledig i veckan. Låg lön eller ingen lön alls – ibland hunger. Ingen sjukpenning. Inga skyddskläder vid arbete med farliga kemikalier. Beskrivning av ett fattigt land i Afrika? Nej, beskrivning av skogsbranschen i folkhemmet Sverige.

Svenska skogsbranschen är väldigt långt ifrån den officiella bilden av välfärdslandet Sverige. Den är också långt ifrån bilden av ett demokratiskt föregångsland. Eller som Ania Szczech, personalansvarig på det polska bemanningsföretaget E-bop, uttrycker det:

– Er demokrati är skruvad. Den är sjuk. Sverige är känt för människors rättigheter och att det är en välfärdsstat – men sanningen är annorlunda. Allt är lögn, säger hon sammanbitet. Idag är Ania Szczech i Philadelphia, USA, hos sin mamma. Hon är där för att tjäna ihop pengar för att betala sina skulder i Polen. Skulder hon fick när hon inte fick någon lön från E-bop, eftersom E-bop aldrig fick pengar av svenske kunden Jan Karlsson Skog AB.

– Jag har runt 3 000 dollar i skulder. Jag har skuld på lägenheten jag hyrde, skuld hos tandläkaren och skuld hos universitetet. Nu jobbar jag i USA som personlig assistent och sparar pengar för att komma tillbaka till Polen. Jag längtar så efter min hund som jag lämnat kvar i Polen.

– Jag har jobbat som lärare i engelska i många år. Jag började på universitetet för att få papper på mina kunskaper så jag ska kunna ta vuxna elever och för att kunna jobba som översättare. Men jag har förlorat ett år på universitetet på grund av Jan Karlsson Skog, berättar hon.

Konkurs

Jan Karlsson Skog AB, i fortsättningen benämnd JK, var Sveriges största skogsvårdsföretag och när JK gick i konkurs i december 2008 var det många utländska bemanningsföretag som blev snuvade på pengar – och som en följd av det drabbades runt hundra arbetare. Deras hårda arbete under flera månader i Sverige och Finland slutade med att de inte fick en enda krona i lön. Och de blev minst sagt rasande!

– Min chef har levt ett år i ett rent helvete. Han har blivit hotad och haft livvakter från polisen. Arbetarna slog sönder hans sons bil, som sonen precis sparat ihop till. Min chef har också flyttat från sin familj. Jag tror att det beror på hoten, säger Ania Szczech.

Tomma julbord

Desperationen var också stor hos George Silvestrovici, ägare till det rumänska bemanningsföretaget Pingala Prod. Han hade 60 personer som inte fick någon lön för några månaders arbete.

George Silvestrovici skriver i e-post i december 2008 (all e-post är översatt från engelska till svenska. Originalen på engelska ligger sist i denna del.):

”Nu är vi i stor fara för våra liv. Jag, min fru och mitt barns liv är i fara. Rumänska arbetare arbetar mycket bra, men blir mycket arga när de inte blir betalda.”

När JK går i konkurs hade Pingala Prod drygt två miljoner kronor i fodringar. George Silvestrovici försöker göra allt för att få ut pengar till de rasande arbetarna. Han skriver bl.a. till skogsbolagen, utan resultat. Så här skriver han till Holmen Skog:

”Hej Holmen Skog Umeå!”

”...Vi är det rumänska företaget Pingala Prod som har arbetat i er skog från juni till november 2008. Vi blev aldrig betalda för omkring 1 000 hektar (röjning, författarens anmärkning) och mer än 500 000 plantor. Vi har alla rapporter och fakturor färdiga. Jag bifogar mer detaljer. Snälla betala inte mer till det där kriminella företaget (här åsyftas JK, författarens anmärkning) Allt vi vill ha är våra pengar. Det är mer än 45 personer som har arbetat på era marker och som kommer att sitta framför tomma julbord. De slet hela sommaren och hösten på era marker...”

Norra Skogsägarna

George Silvestrovici gjorde också ett försök hos Norra Skogsägarna. Här är ett utdrag ur e-posten:

”Tack för kepsarna, det är allt vi fått från er. Tomten kommer inte till Rumänien i år och han kommer definitivt inte från norr. Från norr kommer bara sorg, frustration, hopp som inte infrias, desinformation och katastrof. Effekten på denna katastrof kan inte bara läggas på folk som tog den tunga biten av arbetet. Ni kan inte bara vinna. Förstå att om ni accepterar några av kostnaderna så tar ni också ansvar. Det är endast vad seriösa företag gör.”

Sveaskog

Han skriver också liknande e-post till finska företaget NFP Taimi:

”Vi är det rumänska företaget Pingala Prod som arbetat i er skog från april till november 2008. Vi har inte blivit betalda för omkring 200 hektar (röjning, författarens anmärkning) och mer än 300 000 plantor.”

NFP Taimi är ett dotterbolag till Svenska skogsplantor AB, som i sin tur är dotterbolag till Sveaskog – ett företag där f.d. statsministern Göran Persson sitter som ordförande.

– Inget av bolagen tog något ansvar. Vi var tvungna att lösa situationen genom att ta ett lån på banken på 50 000 Euro. Vi har betalt nästan alla arbetarna på så sätt, berättar George Silvestrovici.

Skogsvårdarna

JK gick i konkurs 10 december, 2008. Men redan drygt ett halvår innan konkursen, 19 maj, startade ägaren Jan Karlsson ett nytt bolag: Skogsvårdarna i Uppland AB. Så medan polacker och rumäner slet i skogarna utan att sedan få ett öre i lön hade Jan Karlsson redan ett nytt företag på gång.

Den här sommaren kom också ett busslass med 54 rumäner till JK förmedlade av agenterna Diana och Cezar Angheluta. Agenter som tog 300 Euro för en biljett till lyckans land där väl-

rater. Han skriver att de inte skulle få någon lön från JK och att en del till och med var skyldiga JK pengar istället. Rumänerna gick till polisen för att få hjälp att få ut sin lön, men det blev en annan myndighet som fick gripa in istället, skriver han:

”Efter vi arbetat en månad har vi inte fått ett öre och blivit fast i Sverige med en trasig bil...””Och vi har hamnat så lågt att vi måste ta hjälp av socialen. Vi kom hit för att jobba men istället blev vi omhändertagna av socialen”

”- Är man landets största har man ögonen på sig, säger Björn Lothigius, förhandlingschef på SLA Skog. Jag skulle vilja se den entreprenör som är helt felfri. Jan Karlsson fick rumänerna på halsen. När han försökte hjälpa dem fick han bara lida för det.

- Vi betraktar honom som seriös. Att han gjort konkurs är inget skäl till annat.”

Ur Dagens Arbete (nr 6/2009)

betalda skogsjobb väntade. Rumänernas öde valsades runt i pressen under sommaren och hösten. Första gången det skrevs om dem var då de kom trötta efter tre dagars bussresa från Rumänien till JK:s huvudkontor i Storvreta utanför Uppsala, där stuvades de ner i företagets källare och fick sova som djur direkt på kalla cementgolv.

Längre fram i tiden uppmärksammade pressen att tre av JK:s rumänska arbetskraft bodde utblottade i en bil. En av rumänerna beskriver i ett brev vad som hänt honom och hans kam-

10 av de 54 rumänerna som planterat skog för JK fick senare sin slutlön, med hjälp av GS¹.

– Vi lyckades till stor del med detta eftersom en av rumänerna hade inspelat material från ett samtal med personal från JK. Annars fanns inga anställningskontrakt eller något annat att backa upp våra krav med, berättar Peter Lindström från GS.

Peter Lindström är regionalt skyddsombud i avdelning 15, som omfattar Norr- och Västerbotten. Sedan två år

1) GS hette fram till den 31 maj 2009 Skogs- och Träfacket. Den 1 juni gick Skogs- och Träfacket samman med Grafiska Fackförbundet Mediafacket och bildade GS – Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch. För att underlätta läsningen benämns facket GS i hela dokumentet.

tillbaka är Peter Lindström anställd i projektet "Ordning och reda i skogen". Han är rätt man på rätt plats. Ju längre norr ut, ju värre blir det. Här finns 4 000 mil allmän väg och 8 000 mil enskild väg. Det är svårare för oseriösa och ibland rent kriminella företag att bli upptäckta och här kan arbetskraften utnyttjas med stor grymhet.

Food? Petrol?

Peter Lindström har stött på flera arbetare som haft det mycket svårt. 2008, ute i de norrländska skogarna, mötte han ett fyrmannalag thailändare vars första ord var:

– Food? Petrol? Are you the new boss?

Thailändarna hade blivit dumpade i skogen dagen innan av arbetsledaren från JK – utan att veta var de befann sig, utan mat och bensin.

Thailändarna berättade för Peter Lindström att de arbetade från det att solen gick upp tills solen gick ner. Varje dag. Men när Peter Lindström senare kontrollerade detta hade arbetsledaren bara skrivit upp 40 timmar per vecka.

De här thailändarna ingick i en grupp på 130 personer som "importerats" från Thailand. Peter Lindström träffade en stor del av dem. Men det var inte mycket han kunde göra.

– Jag kontrollerade att de hade anställningskontrakt, men vad de fick för lön fick jag inte fram. Det var få som förstod engelska och de flesta var livrädda att tala med facket. Ibland har Peter Lindström blivit riktigt överraskad, som för den gången för två år sedan då han

träffade en polack som arbetade för JK och som ville ha hjälp med sitt anställningsavtal. Polacken sträckte fram sitt anställningsavtal till Peter Lindström och sa:

– Is this a good contract?

Det var inte något anställningskontrakt som polacken sträckt fram, utan ett papper som visade att polacken var egen företagare och arbetsledare över planterarna.

Upprinnelsen till att projektet "Ordning och reda i skogen" startades för två år sedan var att avdelningen fick ett telefonsamtal från polska skogsplanterare. De ville att Peter Lindström skulle komma till deras plantering. Men när han väl dök upp var de mycket rädda och ville gå avsides för att prata med honom.

Det visade sig att polackerna inte hade någon bil, ingen bensin, inga pengar och ingen mat. Dessutom var samtliga skyldiga arbetsgivaren pengar.

– Arbetsgivaren ansåg att de hade jobbat för lite, och efter avdrag för boende och mat fick de ingen lön utan blev skyldiga pengar istället, berättar Peter Lindström.

Hot och skrämsel

Håkan Engberg från GS avdelning 12 Dalarna, har också sina erfarenheter av skrupellösa företag. Hans avdelning har fightats med företaget Sia Rentapro.

– Företaget är lettiskt, men företrädarna bor i Sverige. Trots detta betalar Sia Rentapro inte skatt och sociala

"Vi har ett bra samarbete med Sveaskog och Svenska Skogsplanter AB kring dessa frågor. De håller på att bygga upp ett system som ska minimera förekomsten av egentligheter. Det ser lovande ut!"

Per-Olof Sjö – Förbundsordförande GS

avgifter här. Jag förstår inte varför skattemyndigheten inte gjort något åt det här utan låter det fortgå, säger han.

2007 var Sia Rentapro ett bemanningsföretag som försåg ett mindre skogsvårdsföretag med billig utländsk arbetskraft. Året därpå, 2008, såg upplägget annorlunda ut. Orsaken var att det var på gång att kunden, Svenska Skogsplanter AB, enbart skulle ha ett entreprenörsled. (Så blev det dock inte senare. Svenska Skogsplanter och GS enades om två entreprenörsled.)

Upplägget ändrades, och bemanningsföretaget Sia Rentapro och skogsvård-företaget mixades ihop. Nu fick Sia Rentapro vara entreprenör och företrädaren för skogsvårdsbolaget hyrdes in/anställdes som arbetsledare!

GS är i en rättslig tvist med Sia Rentapro efter det att 13 polacker inte fått lön under ett antal sommarmånader. GS stämmer Sia Rentapro på närmare en miljon kronor i uteblivna löner, ersättningar och skadestånd. Ärendet kommer avgöras senare i Karlstad Tingsrätt.

Företrädaren för företaget, Celso Franzetti, svarade med att stämma en av polackerna på 230 000 kronor.

– Celso Franzetti menar att polacken fått för mycket i lön och att han är skyldig till kontraktsbrott. Men vem kan, vill eller ska arbeta på en arbets-

plats månad efter månad utan att få lön? Självklart var polackerna tvungna att hitta ett annat jobb. Det är inte något kontraktsbrott. Stämningen mot polacken är bara ett sätt att hota och skrämma och göra polackerna rädda för att hävda sin rätt, säger Håkan Engberg.

Mordförsök

Den före detta avdelningen i Västerås gjorde 21 arbetsplatsbesök under 2008. Ett företag fick flera besök och GS hittade en rad egentligheter.

– Under året på företaget har det förekommit avtalsbrott, föreningsrättskränkningar och till och med mordförsök. Det var en av de anställda som försökte mörda en kollega. Mordförsöket har kopplingar till hur företagsledning- en behandlar sina anställda, berättar ombudsman Magnus Lindberg.

GS fick också ta del av flera berättelser om dålig arbetsmiljö på företaget, bland annat att arbetarna tvingades bära bensin på sina ryggar när de röjde.

Under arbetsplatsbesöken på samtliga undersökta företag såg GS att företagen generellt slarvade med både information och säkerhetsföreskrifter när det gällde giftbehandlade planter.

Pawel

Pawel (fingerat namn) är från Polen. Han arbetar inom skogsbranschen och har under åren träffat flera hundra

polska skogsarbetare i Sverige som förmedlats av bemanningsföretag.

– De arbetar utan skyddskläder. Det är också vanligt att klingskydd är bortmonterade och att de inte använder hörselskydd. Ofta får de betala sin egen bensin till röjsågar, vilket gör att de inte köper miljöbensin utan standardbensin, berättar han.

De polska arbetarna får inte heller någon riktig utbildning. Istället är det gamla "veteraner" som utbildar nybörjarna på plats. En utbildning som nybörjarna själva får betala.

– Man löser det genom att en del av nybörjarnas timlön går till veteranerna, berättar han.

Pawel kan bli irriterad över att polacker framställs som fuskare.

– Javisst, förekommer det mycket fusk med sociala avgifter, försäkringar, löner o.s.v., men detta fusk finns därför att det är svenskarna som vill ha arbetet så billigt som möjligt!

Kontrakten

Genom åren har fler och fler anställningskontrakt med den utländska arbetskraften dykt upp i offentligheten. Även affärskontrakt mellan bemanningsföretag och skogsvårdsföretag har sett dagens ljus. Det har också avslöjats falska anställningskontrakt som skapats enkom för att visa upp för facket. Vi börjar med den första "anställningsvarianten". Den när polska arbetare måste starta enskilda firmor för att få möjlighet att arbeta i Sverige.

Dessa uppgifter är tagna från ett avtal mellan FHU Darkus Dariusz Kusnierz (bemanningsföretaget) och en polsk arbetare. Bemanningsföretaget arbetade mestadels för JK.

Arbetaren är, enligt avtalet, skyldig att arbeta med största noggrannhet och bli färdig inom uppsatta tidsramar. Arbetaren "förpliktar sig att försäkra sig på egen bekostnad".

Om arbetaren inte gör sitt jobb eller gör det på felaktigt sätt kan han få betala straffavgifter. Om arbetaren är kvar i Sverige måste han inom sju dagar rätta till felen, annars måste han betala en straffavgift på 500 zloty. Om arbetaren vägrar att utföra jobb får han betala straffavgift på 240 zloty för en arbetsdag plus att han får betala inkvarteringen.

Om arbetaren gör fel säger FHU Darkus upp avtalet med arbetaren och arbetaren får betala 2 500 zloty i straffavgift. I kontraktet räknas upp det som kan räknas till arbetarens fel: alkoholkonsumtion, olaga frånvaro från arbetsplatsen, orsaka konflikter mellan olika arbetare, lämna falska resultat av eget arbete, göra materiella skador som t.ex. förstöra plantor, gräva ner dem m.m.

Uppsägningstiden för arbetaren är 14 dagar, medan FHU Darkus har en uppsägningstid på sju dagar.

När arbetaren skriver under kontraktet förbinder han sig också att inte jobba för någon annan förrän efter två år.

Lönen är satt till 65 kronor² i timmen och ackordpriserna 22 öre/planta (planteringsrör) och 52 öre/planta (hacka). Ackordpriserna höjs ju mer plantor som sätts, t.ex. över 2 000 plantor som sätts med rör är ersättningen 35 öre/planta.

Arbetaren får ett förskott varje månad på 2 000 zloty. Slutbetalningen får arbetaren i Polen och först då FHU Darius fått in pengar från svenske kunden. Enligt kontraktet skall arbetaren betala sitt boende i Sverige själv.

RUFA

Det är inte så att svenske kunden, JK, varit omedveten om lönen som de polska skogsarbetarna fått. Följande uppgifter kommer från ett affärsavtal mellan bemanningsföretaget RUFA och JK. Under rubriken betalning står det att läsa:

”Nettolönen för RUFAS anställda måste vara minst 65 % av RUFAS betalning från Jan Karlsson skog AB. Ett konstant förskott kommer att betalas ut för att täcka utgifter under planteringssäsongen, exempelvis bensin, mat lön eller telefon. Detta förskott skall vara SEK 2 000 per planterare. Detta skall betalas till RUFA senast en vecka före planteringens påbörjas på våren”.

Konstruktionen att skogsvårdsföretag använder sig av bemanningsföretag gillas inte av alla deras kunder. Även detta finns benämnt i kontraktet och hur man då skall gå till väga:

”Hos en del kunder måste Jan Karlsson Skog AB ha direkt anställd personal, varför det kan komma att bli så att en del av RUFA:s personal tillfälligt anställs direkt av Jan Karlsson SKOG AB. Villkoren för detta kommer att diskuteras i varje specifikt fall.”

Arbetarna behandlas inte heller som fria individer. De måste arbeta färdigt och kan inte lämna arbetet – annars riskerar de att inte få lön. Kontraktet mellan RUFA och JK **”inkluderar avslutet av allt arbete, varför planteringsarbetarna inte kan resa hem tidigare än detta. Om en arbetare beslutar sig för att resa hem tidigare än överenskommit med Jan Karlsson Skog AB ska anledningen till detta avgöra huruvida full betalning för arbetet skall utbetalas”.**

Hålla sig rena

JK:s affärsavtal med olika bemanningsföretag ser i grunden likadana ut, men det finns en del variationer. I ett affärskontrakt som JK har upprättat med bemanningsföretaget E-bop finns meningar som är direkt kränkande.

”E-bop måste uppmuntra folk att hålla sig rena, att tvätta och byta kläder med jämna mellanrum, för att undvika obehag för folk runtomkring.”

E-bop har haft en del tuffa villkor att skriva under. Bland annat att företaget får böta 1 000 kronor per dag ifall en arbetare lämnar arbetet oväntat och utan att säga ifrån. E-bop måste

²⁾ I Polen pratar man ofta om nettolön. Alltså de pengar man får i handen efter skatt. 65 kronor i timmen är nettolön. Bruttolön är, i det här fallet där arbetarna skriver sig som egna företagare, 72 kronor i timmen. Bruttolönen för E-bops anställda var också 72 kronor i timmen, före skatt.

snabbt ersätta arbetaren med en ny så att inte böterna rusar i höjden.

Anställningskontrakt

E-bops arbetare var anställda hos bemanningsföretaget. Och E-bops kontrakt med sina anställda är inte någon vacker syn. Där står att varje arbetare måste sätta ett visst antal plantor. Ett krav som, enligt E-bop, kommer från det svenska facket! Det krävs av dem att de i södra Sverige måste sätta minst 1 500 plantor med planteringsrör och 800 plantor med hacka, varje dag. I norra Sverige måste de sätta 2 000 plantor med planteringsrör.

Om inte arbetaren klarar av denna miniminorm, oavsett orsaken, riskerar han att skickas hem – och det på sin egen bekostnad.

Lönen i anställningskontraktet är satt till 72 kronor brutto (när det inte var ackordsarbete) och är enligt kontraktet helt i enlighet med kollektivavtalet.

Det falska kontraktet

E-bops anställda hade också ett helt annat anställningskontrakt som enbart fanns till för att visa upp för facket. Det falska anställningskontraktet såg helt annorlunda ut. Där står bl.a. att timlönen är 91 kronor i timmen och att lönen betalas 25:e varje månad.

– Det var ett krav från JK att vi skulle ha ytterligare ett kontrakt förutom vårt eget. De skickade över ett kontrakt så vi i detalj kunde se hur det skulle se ut, berättar Ania Szczech, personalansvarig på E-bop.

Som bevis visar hon upp e-post från JK. Där står:

”Hej! Jag skickar till er ett exempel på anställningsavtal som vi har med våra arbetare och vi vill att ni skall ha liknande till detta. Vi vill ha en kopia av anställningsavtalen för alla arbetare för att visa för facket. Ni kan skanna det till oss. Hälsningar xxx”.

Hur det hela började

Redan 2002 lades grunden till hur bemanningsverksamheten skulle se ut i skogsbranschen. En bemanningsverksamhet som fullständigt exploderade i samband med stormen Gudrun – och som gjorde skogsbranschen till ett laglöst vilda västern. Och som gjorde att JK gick från att vara konkursfärdig till att bli Sveriges största skogsvårdsföretag.

Initiativet kom inte från Sverige utan från Polen... från den polska pingstkyrkan Hosanna i Czystochowa.

– Det var medlemmar i kyrkan som 2002 ville hitta ett sätt att tjäna pengar och bygga ”Guds kungarrike på jorden”. De behövde komma i kontakt med kristna affärsmän att göra affärer ihop med. Tankarna gick till Ulf Ekman i Uppsala kyrka som några av dem kände till sedan tidigare. Man tog kontakt med Ulf Ekman, eller så var det kyrkans kontor... jag är lite osäker på vilket... som förmedlade kontakten till Jan Karlsson, berättar Krystian (fingerrat namn) ledare i Hosanna.

Först bedrevs verksamheten av privatpersoner från kyrkan, men 2004 tog Hosanna över bemanningsverksam-

heten genom att starta ett dotterbolag: Besalel AB (Ungefär: under Guds beskydd). De som ville åka till Sverige och jobba för JK via Besalel var tvungna att starta en egen firma.

– Vi slutade vår verksamhet med Jan Karlsson 2007 då han informerade oss om att facket inte accepterade konstruktionen med egna företagare. Och för oss var det oacceptabelt att fortsätta verksamheten genom att anställa arbetarna. Med vår konstruktion med egna företagare tjänade arbetarna mer.

Krystian har en ledande ställning i kyrkan, men jobbade också en sommar med skogsplantering för JK.

– Det var alltid problem med förskotten. Många gånger fick vi höra att "ledsen, men ni måste klara er själva". Det var kaos då Jan Karlsson skulle hålla reda på 400 personer, men det blev bättre ordning med tiden, säger han.

Från 2002 till 2007 har kyrkan skickat ungefär 200 personer att arbeta i Sverige.

– Det var bra business för kyrkan och bra business för arbetarna. Nu söker vi på Besalel nya vägar att tjäna pengar så vi kan fortsätta bygga Guds kungarike på jorden, berättar Krystian.

18 kilo

Även om Krystian berättar om ett kaos hos JK vill han inte kännas vid att det inte alltid var bra business för arbetarna. Men kristne polacken Wojtecs berättelse vittnar om något helt annat. (Wojtec är ett fingerat namn). Han rekryterades av Besalel och arbetade två

och en halv månad under 2004 för JK. Under de här månaderna gick han ner 18 kilo och även hans arbetskamrater förlorade mycket i vikt. När deras medhavda mat från Polen tagit slut försökte de klara sig på den handpeng som JK gav dem på ett par hundra kronor i veckan.

– Men ibland fick vi inga pengar alls. Vi fick höra att JK inte kunde ge några pengar då företaget väntade på pengar från sina kunder, berättar Wojtec.

Trots hungern arbetade polackerna hårt, ofta mellan 13–15 timmar om dagen. De var ju lovade att tjäna någonstans mellan 14 000–20 000 kronor i månaden. Men någon sådan lön såg aldrig Wojtec till. Hans slutlön blev 1 500 kronor i månaden och lönen kom först efter lång tid i hemlandet.

Wojtec bor sedan flera år tillbaka i Sverige och under de här åren har han hjälpt många av sina landsmän som förmedlats av Besalel. Han har bland annat gett dem mat när de varit hungeriga. Idag vill han lägga allt bakom sig och är glad över Besalel slutat med sin bemanningsverksamhet.

Bokhandlaren

Det var fler kristna som hakade på bemanningståget till svenska skogsbranschen 2004. Darek Kusnierz som driver Frindly books, en kristen bokhandel i Gdansk är en av dem.

– Jag tror att som mest var det tio bemanningsföretag som drevs av kristna från Polen. Jag själv fick kontakt med Jan Karlsson via folk från Hosanna, berättar han.

Darek Kusnierz beskriver sig själv som en seriös företagare som tog väl hand om arbetarna han förmedlade till Sverige. Han såg till att skatt och sociala avgifter betalades in och hans fru skötte bokföringen för arbetarnas "egna firmor".

Men det fanns även andra bemanningsföretag som inte drevs av kristna och som, enligt Darek Kusnierz "rånade" sina arbetare.

– Jag gav arbetarna, i handen, 65 procent av pengarna som jag fick av JK. Företaget Aqua Polska gav bara 50 procent.

Enligt andra polska källor stämmer det väl att Aqua Polska är ett okänt företag som gärna tar i med hårdhandskarna. Företaget betalar inte heller, enligt källorna, sociala avgifter i Polen.

2007 var Darek Kusnierz ganska uppgiven över att det tog stopp med att förmedla "egen företagare" till svenska skogsbranschen. Och fortfarande menar han att "hans arbetare" tjänade bättre än när de anställs av svenska företag och skatt och sociala avgifter betalas i Sverige. Från 2004 – 2007 förmedlade Darek Kusnierz 480 personer till Sverige, mestadels till JK.

– Idag fungerar jag som konsult till svenska skogsvårdsföretag och för det får jag lite kommission, säger han.

Öppen reklam

Utländska bemanningsföretag finns nu i många olika branscher i Sverige. De annonserar öppet i tidningar (se t.ex. tidningen Land), Blocket och

skickar även direktreklam till företag. Här är ett par exempel (av många) på erbjudande som ett svenskt skogsvårdsföretag fått:

"Hej! Henrik Arvidsson heter jag och driver tillsammans med min sambo ett företag i Riga som heter Arvidsson & Sundling. Vi är specialiserade på att inom EU hyra ut konstadseffektiv lettisk personal. Att hyra från oss kostar från 59 kr/h och all vår personal kan engelska, har bra referenser och är villiga att arbeta..."

Det polska företaget Agro Poland skriver till det svenska skogsvårdsföretaget att företaget erbjuder tjänster inom skogsbruk, byggbransch, trädgårdsodling och jordbruk. Agro Poland som har samarbetat med företag från Danmark och Nederländerna sedan tre år tillbaka säger att de varit nöjda med Agro Polands tjänster.

"Här kommer vårt erbjudande. Enligt vår prislista betalar arbetsgivarna 120 SEK/tim, netto, vilket innebär att ni som anställer våra kvalificerade arbetare inte står för ytterligare kostnader förutom det som står på fakturan. Om ni skulle vilja anställa mer än en person för längre tid, kan vi gärna sänka priset..."

Samma skogsvårdsbolag har fått besök av flera företrädare från utländska bemanningsföretag och fått många märkliga erbjudanden.

– Ett bemanningsföretag kunde tänka sig diskutera prislappen beroende på om vi ville att skatten skulle betalas i deras hemland eller inte, berättar vd:n.

Ordning och reda

Inom alla branscher vill man få jobb utfört så billigt som möjligt. Men det finns en gräns där det möjliga övergår till regelbrott, laglöshet och hänsynslöst utnyttjande av arbetskraft. Skogsbranschen är en mycket pressad bransch eller som en resignerad företagare inom skogsvården uttryckte det:

– Än är inte träpatronernas tid förbi!
Ett slående exempel på detta är ett avtal mellan ett stort skogsbolag och ett skogsvårdsföretag där skogsbolaget fyllt i vad priset ska vara per timme. Priset är långt bortanför gränsen för det möjliga: 189,80 kronor!

Även svenska myndigheter går gärna bortanför gränsen för det möjliga, bara det är billigt. Länsstyrelsen i Kronobergs län valde 2006 att anlita JK för att sätta upp och tömma granbarkborrefällor. Priset: 195 kronor i timmen.

– Monstret JK som pressade alla priser i botten, var en skapelse av de stora skogsbolagen. Detta säger jag trots att JK var min konkurrent. Jag hörde ofta, från skogsbolagen, att de krävde JK-priser, trots att de begrep att det var en omöjlighet om allt skulle gå rätt och riktigt till, säger en skogsvårdsföretagare.

Det kommer aldrig att bli ordning och reda i skogen om inte stora skogsbolag och myndigheter vill följa kollektivavtal, arbetsmiljöföreskrifter och arbetstidslagstiftning. För går det att tolka på något annat sätt än när de går över möjlighetens gräns?

Källor inom skogsbranschen säger dock att prisbilden ser bättre ut än för ett par år sedan – men att den oseriösa bemanningsverksamheten verkar poppa upp igen.

Det blir heller aldrig någon ordning och reda i skogen med bemanningsföretagen så länge Skogs- och Lantarbetsgivarförbundet (SLA) inte har någon kontrollmekanism och tar in dem som medlemmar. Genom att ta in dessa oseriösa bemanningsföretag får de ett "körkort" att visa upp. De har ju blivit, genom medlemskapet i SLA, bundna till kollektivavtalet och utåt sett helt rumsrena.

Oavsett vad de här bemanningsföretagen kallar sig så är de per definition bemanningsföretag. Skall de tillhöra någon arbetsgivarorganisation är det Almega.

Schabblande Försäkringskassa

Det går att trava beskrivningar från den laglösa skogen om hur utländsk arbetskraft, förmedlad av oseriösa bemanningsföretag, utnyttjas i våra svenska skogar. Hur ser det då ut för den utländska arbetskraft som blir anställd och som får samma villkor som den svenska? Tyvärr går det att trava dåliga exempel på varandra här också.

Joakim Gustavsson är vd vid Svensk Skogsservice AB och han informerar alltid sina anställda om hur det svenska systemet fungerar med t.ex. sjuklön, barnbidrag och sjukvårdskort. Men det stora problemet är att systemet inte fungerar för utländska personer.

Svensk Skogsservice hade förra året 58 polacker anställda och av dem fick bara 22 sjukvårdskort. Och 90 procent av dem fick det först efter de åkt hem för säsongen eller slutat sina anställningar. Resterande fick aldrig sina kort och blev inregistrerade på Försäkringskassan långt efter det att de åkt hem. Av dem som har fast anställning på företaget är det fortfarande två-tre som ännu inte fått sina sjukvårdskort. Det innebär att de hittills väntat 12–14 månader!

– Jag hade en anställd som bröt benet och fick ligga på sjukhus under några dagar. Han fick, långt efteråt, en räkning till Polen på 32 000 kronor! Han blev väldigt rädd. Jag ordnade självklart att räkningen revs. Att han inte hade sjukvårdskort beror på kaoset på Försäkringskassan och det skall inte han lastas för. Han arbetade ju och betalade skatt i Sverige.

När polackerna skrivs in i svenska Försäkringskassan skrivs de samtidigt ut ur den polska försäkringskassan, har de berättat för Joakim Gustavsson. Det innebär att om de skulle bli sjuka när de är åker hem till Polen under helger och semester står de utan sjukvårdskort.

– De är oroliga för det här, då det kan bli stora kostnader. Därför får de kontakta mig, vilken tid på dygnet som helst, om de behöver sjukvård i Polen. Jag får helt enkelt faxa allt underlag till sjukhuset som visar att de arbetar och betalar skatt här, men att Försäkringskassan inte gett dem sjukvårdskort än, berättar Joakim Gustafsson.

Försäkringskassan är inte heller snabb när det gäller sjuklön till de utländska skogsarbetarna. Mannen med det brutna benet är ett exempel. Han har hittills väntat på sin sjuklön i åtta månader.

Svensk Skogsservice lägger ner mycket tid för att reda ut problem som blivit på grund av Försäkringskassan och i kontakten med myndigheten. Joakim Gustafsson räknar med att det går åt ungefär en halvtidstjänst för att sköta detta och det irriterar honom. Men han är så illa tvungen för att kunna ha en bra relation till sina anställda.

– Det är ju svårt att förstå för mina anställda att det inte är jag som ljuger utan att Sverige har ett system som inte fungerar. Några trodde att det var jag som ljög och därför fifflade de med sina timrapporter och snodde mig på mycket pengar.

– Ärligt talat är jag väldigt nervös över vad jag skall säga om vår socialförsäkring när jag rekryterar folk. Det är i slutänden jag som ställs till svars för Försäkringskassans agerande, eller rättare sagt brist på agerande, säger Joakim Gustafsson.

Svensk Skogsservice måste också över-sätta alla brev som Försäkringskassan skickar till Polen. Det kostar också tid och pengar.

– Kontentan av allt det här är att det är lättare att göra olagliga affärer i Sverige än att sköta sitt företag och anställda korrekt. Något är allvarligt fel.

Original e-post på engelska

E-post från George Silvestrovici 18/12:

"Now we are in great danger my life my wife and my child life are at risk. Romanians work very well, but get very angry when they are not paid."

Original e-post från Pingala Prod till Holmen Skog:

"Hello Holmen Skog Umea, We know you are one of the biggest forest owner and forest managing companies in Sweden. We are Romanian company Pingala Prod who have worked in your forest from June to November 2008. We have never been paid for arround 1000 ha and more than 500.000 plants. We have all the reports and invoices ready. I attach you more details. Please do not pay more to that criminal company. All we want is our money. There are more than 45 persons who have worked on your properties and will sit in front of empty Christmas table. They all struggled all summer and all autumn on your fields."

Original e-post, förkortad, till Norra Skogsägarna:

"We have never been paid for arround 138.1 ha and 271.673 plants with reports and some 200.000 I shall get from people... Thank you for the caps this is all we got from you. Santa is not coming to Romania this year. And he is not definitely coming from North. From North only came sorrow, frustration, unfulfilled hopes, misinformation, and disaster. The effects of this disaster cannot be upon only on

the people that took all the hard part of the job. You cannot only win. Understand that from accepting some of the loss you assume responsibility. This is only what Confident companies do".

Original e-post, förkortad till NFP Taimi Finland:

"We are Romanian company Pingala Prod who have worked in your forest from April to november 2008. We have never been paid for arround 200 ha and more than 300.000 plants. We have the reports and invoices for that..."

Original e-post från JK till E-bop:

"Hello! I send to you one example of employment agreement that we have with our workers and we want that you shall be similar to this. We want to have a copy of the employment agreement for all the workers to show to the union. You can scan it to us. Greetings xxxx"

DEL 2

Den laglösa skogen

Idag arbetar tusentals utländska arbetare i våra svenska skogar utan att deras arbetsgivare betalar sociala avgifter för dem. Det innebär att under en femårsperiod förlorar den svenska staten upp mot en halv miljard kronor i uteblivna sociala avgifter!³

Det är utländska bemanningsföretag som förmedlar arbetskraft i tusentals till den svenska skogsbranschen. Utåt sett kan bemanningsföretagen verka seriösa. De har fått F-skatt. De har blivit medlemmar i SLA och har därmed kollektivavtal. Men bakom den polerade fasaden döljer sig ett avancerat system för att kringgå både svenska och europeiska lagar och avtal. Bemanningsföretagen är populära med sina låga priser som de bl.a. kan hålla genom att de inte betalar sociala avgifter i Sverige. (Ibland betalas de i hemländerna där avgifterna är mycket lägre. Ibland struntar bemanningsföretagen att betala sociala avgifter överhuvudtaget.)

Det här innebär att svenska skogsvårdsföretag slås ut eftersom de inte kan konkurrera på lika villkor med de utländska bemanningsföretagen.

Det innebär också att de utländska arbetarna förvägras att ta del av vårt svenska socialförsäkringssystem och ställs utanför.

Social kolonialism

Förre statsministern, socialdemokraten Göran Persson, var rädd för att utvidgningen av EU skulle innebära att Sverige skulle drabbas av social turism. Att människor från forna öststaterna skulle komma till Sverige enbart för att utnyttja vårt välutbyggda social-

³⁾ Inom skogsbranschen uppskattar olika källor att mellan 1000 – 3000 utländska personer arbetar utan att betala sociala avgifter.

Hur många kronor staten förlorar på det har räknats ut på det här sättet: Medellönen inom skogsvård är: 128,11 kr/timme (2008). Månadslönen blir då: $128,11 \times 174 = 22\,291,14$ kr/mån.

Räknar vi med semesterersättning blir månadslönen: $22\,291,14 \text{ kr/mån} \times 1,13 = 25\,189$ kr/mån. De sociala avgifterna är 31,42 procent, vilket motsvarar: 7914 kr per person och månad.

Om vi utgår från säsongsanställningar på fyra månader blir det per person:
 $4 \times 7914 \text{ kr} = 31\,656$ kr/person.

För 3000 säsongsarbetare missar staten att få intäkter (sociala avgifter) på cirka 94 968 000 kr.
För 3000 personer under fem säsonger blir statens missade intäkter cirka 474 840 000 kr.

försäkringssystem. Men av detta blev det inget. Istället kommer människor från forna öststaterna och arbetar i sitt anletes svett i vårt land utan att överhuvudtaget få ta del av vårt välfärds-system. Det blev ingen social turism, utan en social kolonialism...

Men hur är det möjligt att detta underminerande av svensk ekonomi och utnyttjande av arbetskraft tillåts hålla på år efter år? Svaret finns dels i att de svenska myndigheterna inte har en aning om vilka utländska medborgare som arbetar i Sverige, hur många de är och hur länge de har varit här. Svaret finns också i ett stort kryphål inom EU som gör att våra svenska myndigheter står tämligen handfallna därför de inte kan driva in de sociala avgifterna från de utländska bemanningsföretagen!

För att hänga med i allt, så tar vi det från början – de första stapplande stegen till ett EU.

EG

Självva grundtanken med EU är att varor, tjänster, personer och pengar ska kunna röra sig fritt inom unionen, utan att tullar och andra hinder står i vägen.

Det första steget till skapandet av EU skedde 1952 när Europeiska kol- och stålgemenskapen bildades av sex länder: Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Västtyskland. Länderna skulle samarbeta om produktionen av kol och stål. Genom samarbetet skulle man på så sätt förhindra krig mellan sig och underlätta återuppbyggnaden av ländernas indu-

strier efter andra världskriget. Genom åren utvidgades samarbetet att bl.a. gälla varor, tjänster, pengar och att skapa en tullunion. EG bildades och på 70- och 80-talet växte EG genom att fler västeuropeiska länder blev medlemmar.

1408/71

Och redan 1971 tänkte man till inom EG när det gällde ländernas olika socialförsäkringssystem. Man enades om en förordning, en lag, som skulle reglera vad som gäller när människor jobbar i andra länder. Förordningen heter 1408/71 och har genom EU:s historia förändrats många gånger.

Men grundtanken är densamma: **Du ska omfattas av den socialförsäkring som finns i det land du arbetar i oavsett var du bor.**

Det gäller även för de utländska arbetare som kommer till Sverige för att arbeta i skogen; De har rätt till vårt svenska socialförsäkringssystem. Vilket i sin tur innebär att deras arbetsgivare skall betala sociala avgifter här i Sverige.

Trots det här arbetar – kanske hälften av all arbetskraft i svenska skogarna – utan att sociala avgifter betalas för dem! Det här är inte heller något tillfälligt. Då Polen gick med i EU 2004 blev den svenska skogsbranschen ett laglöst vilda västern.

E 101

Ingen regel utan undantag, heter det. Detta gäller också regeln om socialförsäkringen. Det finns **ett** undantag då sociala avgifter skall betalas i hem-

landet och det är **om du sänds ut av ditt företag för att under kortare tid arbeta i ett annat land**. Och då skall du ha ett intyg som heter E101. Det här gäller också för de utländska arbetare som jobbar i den svenska skogen. Varje person skall ha ett E101 intyg. Men för att kunna få ett sådant intyg är det många krav som måste uppfyllas. Det är EU: s administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare som satt upp riktlinjer kring E101 som skall följas av medlemsstaterna.

Krav

Ett bemanningsföretag vars enda sysselsättning är att skicka arbetare till

Det vill säga det går inte att bara ha ett kontor i Polen och skicka personal till Sverige och få E101 till sina anställda. Sociala avgifter **skall** betalas i Sverige. Upptäcker GS vid kontroller att E 101 intyg trots allt finns, så är de antingen falska eller inte korrekta. Hur man då går till väga ser du längre fram i texten.

Egna företagare

De utländska bemanningsföretagen har ytterligare en variant för sina anställda. De låter dem starta enmansföretag. Detta för att de sociala avgifterna och skatten i hemlandet blir ännu lägre då. Den här konstruktionen fungerar inte alls; det går aldrig att få

"Anställningsförhållandena är komplicerade. Skogsägarna tar, via Södra Skogsägarna, kontakt med Jan Karlsson Skog som också anställer förmännen och håller med planteringsutrustning. Den svenska entreprenören tar i sin tur kontakt med ett polskt bemanningsföretag som rekryterar personalen". "Det polska företaget som ska stå för till exempel logi och hygienartiklar. Dessutom registrerar planterarna en egen firma i Polen. Det påstås sänka skatten, från 17 till 8,5 procent"

Ur en artikel i Aftonbladet, den 23 juli 2006, om Adamus Przemyskaw som var i Sverige för tredje sommaren för att plantera skog.

ett annat land får inte något E101 för sina anställda. En orsak är att bemanningsföretaget inte har verksamhet i betydande omfattning i hemlandet. (Enligt riktlinjerna måste minst 25 procent av verksamheten bedrivas i hemlandet och verksamheten måste ha pågått minst 4 månader). En annan orsak är att ett företag som **bara har administrativ personal i hemlandet**, aldrig kan få E101 för anställda man skickar till andra länder.

E101 på det sättet. Personalen måste vara anställd, enligt de riktlinjer som finns.

Visst kan egna företagare få E101 intyg men då måste det finnas ett avtal direkt med det svenska företaget. Rent konkret innebär det att ett svensk skogsvårdsbolag skulle ha väldigt många affärsavtal skrivna med de "egna företagarna" som röjer och planterar för dem.

Konstruktionen med egna företagare är också ett brott mot kollektivavtalet som finns mellan GS och SLA. Man tillåter inte någon arbeta som egen företagare med enklare skogsarbeten. För upplysnings skull kan också nämnas att för enskilda företagare gäller bl.a. också att de skall ha verksamhet i betydande omfattning i hemlandet för att kunna få E101 och därmed betala de sociala avgifterna i hemlandet.

Kryphål

Med den här regleringen kan man tycka att Skatteverket – lätt som en plätt – ska kunna driva in de sociala avgifter som ska betalas i Sverige. Men så är inte fallet. Det finns riktigt stora kryphål där alla regler om socialförsäkringssystemen blir till noll och intet; Sverige kan kräva att sociala avgifter skall betalas men kan samtidigt inte driva in pengarna! Det går inte så länge det inte finns något s.k. handräckningsavtal mellan länderna. Än så länge finns det bara handräckningsavtal mellan länderna när det gäller skatter.

Ingen stor sak

De här kryphålen inom EU konstaterade Skatteverket i en av de största skattekontroller som gjorts då man kontrollerade de företag som deltog i arbetet med att ta hand om det stormfällda virket efter stormen Gudrun, januari 2005.

– Men de företag som arbetade i upp-
röjningen var i huvudsak etablerade
företag med dyra maskiner och yrkes-
van personal och då utgick vi från att
de hade E101, eller var berättigade
till det. I den grupp vi skulle kontrol-

lera ingick inte de företag som var
sysselsatta med skogsplantering eller
normal skogsröjning, säger projekt-
ledaren Birgitta Bergstrand.

– Jag skickade kontrolluppgifter om
500 utländska företag till Skattever-
kets utlandsenhet, som i sin tur skick-
ade det vidare till de aktuella länder-
na. Sen får de olika länderna se till att
de sociala avgifterna betalas i hem-
landet, säger hon.

I de fall det funnits tecken på att före-
taget haft s.k. fast driftställe i Sverige
gjorde Skatteverket utredningar. Ex-
empel på sådana tecken är att företa-
get hade kontor eller företagsledning i
Sverige.

ROT-avdraget

Det fortsatta arbetet med skogen efter
stormen Gudruns framfart var grun-
den till att några utländska beman-
ningsföretag etablerade sig i Sverige.
Det misstänker i alla fall Skatteverkets
utredare Inger Herding. Hon har till
uppgift att granska de utländska be-
manningsföretagen och i skrivande
stund har hon bråda dagar då hon
skall ha färdigt ett antal förslag i sam-
band med att ROT-avdraget införs 1
juli 2009.

– ROT-avdraget skall ju användas för
att få igång den svenska ekonomin
och då är det väldigt viktigt att svens-
ka och utländska företag arbetar på
lika villkor, säger hon.

Men det blir inte en lätt uppgift. De
utländska bemanningsföretagen som
har kontor i Sverige har visat sig i
många fall ha en livslängd på högst

ett-två år. Sen startar ägarna nya. När Skatteverket sedan ska utföra sin kontroll finns företagen inte kvar. De utländska bemanningsföretag som inte har kontor i Sverige kan Skatteverket, som sagt, inte driva in sociala avgifter av. Inte utan mycket stora svårigheter i vart fall.

– Jag har hittat många utländska bemanningsföretag som inte betalar sociala avgifter här i Sverige. Ibland har de F-skatt. Ibland inte.

Förslag

Skatteverket har tidigare föreslagit att alla företag skall redovisa arbetsgivaravgifter och källskatt månatligen för varje anställd. Ett annat förslag som förts fram från Skatteverket är att även utländska företag och arbetstagare som arbetar i Sverige måste registreras i samband med att de startar en verksamhet här. På så sätt kan man enklare kontrollera om de anställda har E101 intyg eller inte. Det blir också lättare att visa om en arbetstagare har vistats i Sverige mer än 183 dagar.

– Vi har lättare att agera när personerna befinner sig i Sverige. När de väl åkt hem är det en omöjlighet, säger hon.

Men återigen, för att kunna driva in de sociala avgifterna av de utländska bemanningsföretagen måste ett handelsräknesavtal till mellan länderna.

Försäkringskassan

I Sverige är det Försäkringskassan som skriver ut E101 intyg. Det är också Försäkringskassan som granskar om E101 intyg är korrekta.

Sverige har begärt att när ett land skrivit ett E101 intyg skall en kopia skickas till Försäkringskassan. Så om t.ex. Polen skrivit ut ett E101 intyg skall kopian skickas till Försäkringskassan i Sverige. Försäkringskassan i sin tur skickar en kopia till Skatteverkets utlandsenhet. Och hittar Skatteverket något E101 som verkar mystiskt tar man kontakt med Försäkringskassan som utreder fallet. Men utredningen går inte snabbt, eftersom det andra landet också skall utreda. Allt kan ta upp till ett år! Sammanlagt har Skatteverket begärt granskning på hundratal E101 intyg genom åren.

Följer riktlinjerna

Försäkringskassan anser att länderna följer de riktlinjer som finns när de skriver ut E 101 intyg. Det finns några få fall där Försäkringskassan ifrågasatt intygen och gjort utredningar. För några år sedan upptäckte Försäkringskassan misstänkta intyg inom byggsektorn och kontaktade Polen som utredde fallet. Det visade sig att det var en person, som inte arbetade på polska Försäkringskassan, som förfalskat E 101 intyg och sålt dem.

Om den svenska Försäkringskassan är oense med den utländska om ett E 101 intyg förs en diskussion för att komma fram till ett gemensamt beslut.

Det går inte att få uppgifter av Försäkringskassan om en person har E101 intyg eller inte. Det är sekretess. Men däremot, när facket upptäcker ett E101 intyg som inte verkar vara korrekt skall detta anmälas till Försäkringskassan. Man ringer då Försäkringskassans kundtjänst, beskriver ärendet

och blir kopplad till det nationella försäkringscentret som tar hand om utredningen.

Ingen vet

Enligt Försäkringskassans statistik kom 2007, 13 000 utländska personer med E101 intyg till Sverige för att arbeta. Året dessförinnan var siffran 10 000.

Siffrorna redovisas bara som en klumpsumma då det inte finns någon uppdelning branschvis.

Siffrorna är också osäkra. Försäkringskassan vet inte om Sverige får alla kopior på alla E101- intyg.

Sen finns det fler, många fler som arbetar i Sverige utan något E101 intyg. Men hur många... Det vet ingen!

Som Birgitta Bergstrand, projektledare för Skatteverkets "Gudrun-kontroll" uttrycker det.

– Vi vet inte hur många utländska personer som arbetar i Sverige, inte var de kommer ifrån, inte hur länge de varit här. Innan vi kan få en rimlig kontroll på den internationella arbetskraften skulle ett gemensamt europeisk elektroniskt register över E101 intyg vara till stor hjälp. I den databasen skulle det vara bra om man kunde söka på både arbetstagare och arbetsgivare, säger hon.

Handräckningsavtal

1 januari 2010 landsätts ett handräckningsavtal mellan länderna gällande skatter och sociala avgifter. Då kan Sverige driva in sociala avgifterna från de utländska bemanningsföretag

som hittills kommit undan, men det kommer att ta tid och det är inte utan problem.

Det enklaste fallet för Skatteverket är när bemanningsföretaget inte betalt sociala avgifter i hemlandet för då kan Skatteverket driva in de sociala avgifterna direkt.

Men om bemanningsföretaget betalt sociala avgifter i hemlandet blir det genast krångligare. För då är det Försäkringskassan som skall utreda det hela och föra diskussion med det andra landets försäkringskassa.

– Det blir då en konkurrenssituation mellan försäkringskassorna om pengarna så utgången är inte given. Sverige kan inte driva in sociala avgifter om det andra landet säger nej, berättar Pia Blank Thörnros, rättslig expert på Skatteverket.

Det kommer också att ta mycket tid och kraft i anspråk av Försäkringskassan. Varje enskild anställd i bemanningsföretagen är ett fall. Och varje fall skall utredas.

Kryphålet

Tyvärr finns det fortfarande, efter det nya handräckningsavtalet, också ett riktigt kryphål kvar. Det gäller fallet när utländska planterare och röjare startar egen firma i hemlandet och arbetar max sex månader i Sverige. (De måste också uppfylla de krav som Skatteverket har för att ses som egna företagare.)

Skatteverket kan nämligen inte kräva in s.k. egenavgifter från enskilda före-

tagare om de jobbar under mindre än sex månader i Sverige. (Sociala avgifter kallas egenavgifter för enskilda företagare.)

– Det här känner Finansdepartementet till sedan länge, men ingenting har hänt, säger Pia Blank Thörnros.

Som lite extra krydda på moset har dessa enskilda företagare samtidigt rätt till alla våra sociala förmåner – utan att betala en krona i egenavgifter!

Polen

Det finns också andra, oförutsedda "kryphål", som dykt upp. Och det är när EU:s medlemsländer inte följer de riktlinjer som EU satt upp!

kravet på fyra månader, utan landet har halverat kravet!

Så här skriver Polens försäkringskassa i e-post (fritt översatt), originalen finns sist i denna del:

"Enskilda företagare som åker och arbetar i ett annat medlemsland inom EU, kommer få utsändningsintyget E101, om hon eller han inte arbetar längre än 12 månader, och bedrivit sin företagsverksamhet åtminstone **två månader** i Polen."

Det kan vara på sin plats att en undersökning görs hur det ser ut i andra av EU:s medlemsländer.

"Olle Ludvigsson (S) och GS-facket har anmält Polen till EU-kommissionen. Polen bryter mot EU:s regler där resultatet innebär lönedumping."

Göteborgs-Posten, den 5 juni 2009

Hur undantaget E101 skall användas har, som tidigare nämnts, EU:s administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare satt upp riktlinjer kring. Dessa riktlinjer **ska** följas av medlemsstaterna. Ett grundkrav är att företaget som sänder ut arbetaren har **omfattande** verksamhet i hemlandet för att få möjlighet att betala sociala avgifter i hemlandet. Det finns specificerat att verksamheten skall ha hållit på i **minst fyra** månader för att kunna få E101 till sina anställda, eller till sig själv om man är enskild företagare. (Det är bara i undantagsfall man kan bortse från fyramånaders-kravet.) Polen, däremot, har skapat egna riktlinjer. Här gäller inte

F-skatt

Att ett utländskt företag har F-skattsedel är ingen garanti för att företaget är seriöst, utan endast en garanti för de svenska företag som gör affärer med dem – så att de inte behöver betala skatt för de utländska bemanningsföretagen. Det är också lätt att få F-skattsedel. Det räcker med att man avser bedriva näringsverksamhet i Sverige. Om man inte har fast driftsställe i Sverige behöver man inte lämna inkomstdeklaration här. När det gäller moms så är det en obligatorisk omvänd momsskyldighet. Det innebär att det är det svenska företaget som redovisar momsen för det utländska bemanningsföretaget.

EU

Till sist: Om man anser att E 101 intyg skrivs ut hej vilt utan kontroll från olika länder så går det att rätta till. Men det är inte så enkelt.

1. EU-kommissionen kan göra det hela till ett överträdelseärende och skrivar till det aktuella landets regering. Landet får då möjlighet att be om ursäkt och rätta till felet. Vill inte landet åtgärda det hela går ärendet till EU-domstolen där landet kan dömas för fördragningsbrott.

Vill man som medborgare klaga till EU-kommissionen finns en länk på <http://www.eu-upplysningen.se/> till ett klagoförklar.

2. Det finns ett informellt nätverk, Solvit, med olika kontaktpunkter i de olika länderna. I Sverige är kontaktpunkten kommerskollegiet. Som svensk kan man klaga till kommerskollegiet som tar upp det med kontaktpunkten i det aktuella landet. Det är ett sätt som går snabbare än att gå till EU-kommissionen.

Original e-post på engelska

E-post från den polska

Försäkringskassan:

"Self-employed person, whom is delegating his or her business activity to the other UE membership country, will receive certified form E 101, if she or he is delegating her or his business activity for no longer then 12 months, and has been conducting this business activity for at least 2 months in Poland".

KOMMENTARER

Kommentarer

Magnus Dahlberg, pressansvarig på Livets Ord:

”Uppgifterna stämmer inte. Livets ord som kyrka har inte varit med om att förmedla några affärskontakter. Vi bedriver inte sådan verksamhet. Där emot kan Hosanna ha varit i kontakt med någon av våra 3 000 medlemmar.”

Personalchef Evert Sivertsson från Holmen Skog:

”Holmen Skog anlitate skogsentreprenadföretaget JK Skog för flera planteringsuppdrag och underväxtröjning under 2008. Bland annat de som omnämns i Pingala Prods mail.

Av det kontrakt som upprättades mellan Holmen Skog och JK Skog framgår tydligt att arbetet skulle utföras av JK Skogs egna anställda. Holmen Skog anlitar normalt inte företag som i sin tur anlitar underentreprenörer. Undantag kan göras, men detta ska då klart framgå i kontraktet och Holmen Skog kräver i sådana fall att också underentreprenören ska vara PEFC-certifierad.

Holmen Skog har i detta fall blivit förd bakom ljuset av JK Skog, som inte meddelade att de personer som utförde de kontrakterade jobben var anställda av en underentreprenör.

Holmen Skog har erlagt full betalning till JK Skog för de planterings- och röjningsuppdrag som utförts. JK Skog har agerat oetiskt mot Holmen Skog, men framförallt mot Pingala Prod vars

anställda uppenbarligen orsakats stor ekonomisk skada. Vi beklagar detta livligt.

Mot bakgrund av JK Skogs mycket tvevelaktiga agerande har Holmen Skog beslutat att inte ge Jan Karlssons nya företag, Skogsvårdarna i Uppland AB några uppdrag i framtiden.”

Nils Broman, Skogschef på Norra Skogsägarna:

”Om/att människor som arbetar på våra medlemmars marker inte får ut någon lön av sin arbetsgivare är givetvis djupt beklagligt. Pingala ville i sitt mail att Norra Skogsägarna skulle innehålla betalning till konkursförvaltaren och betala direkt till dem istället. Att inte betala till konkursförvaltaren är inte förenligt med svensk lag. Att betala räkningarna två gånger (både till konkursförvaltaren och Pingala) är kontroversiellt då det kan bli prejudicerande, inte i juridisk mening, snarare vad gäller förväntningar, och kan även uppmuntra till oseriös hantering av anspråk i samband med konkurser.

Att ta uppdrag som underentreprenör innebär ett risktagande. Vi anser att det bemanningsföretag som JK Skog anlitat hade ansvaret att se till att få betalt från sin uppdragsgivare, eller inställa uppdraget. Dessutom har JK Skog begått avtalsbrott som utan vår vetskap anlitat en underentreprenör.

Vad skall då göras för att undvika detta i fortsättningen? Enligt Norra Skogsägarnas rutiner ska de företag som anlitas att göra arbeten åt Norra Skogsägarnas medlemmar uppfylla ett antal krav för att komma i fråga som uppdragstagare. De ska bland annat betala avtalsenliga löner (vilket man garanterar genom att vara ansluten till arbetsgivareförbund eller skriva hängavtal med Skogs och Träfacket), ha ansvarsförsäkring, och kunna visa upp avtal om företagshälsovård för sina anställda mm. Underentreprenörer får endast användas i ett led, och om så sker skall dessa redovisas till uppdragsgivaren och kunna uppfylla samma krav som huvudentreprenören.

I de fall underentreprenörer anlitas skall dessa redovisas till oss och vi har samråd med facket om lämpligheten av detta. Vi är restriktiva till att låta våra entreprenörer anlita underentreprenörer. Skogsvårdsföretaget JK-Skog anlidade Pingala Prod som underentreprenör, och gjorde detta utan vår vetskap. Vi avser inte att teckna några nya avtal med JK Skogs efterträdare (med Jan Karlsson som huvudman)."

Linda Andersson, informationschef på Sveaskog:

"Sveaskogs riktlinjer för skogsvårdsentreprenörer tillåter två led, dvs. att vår entreprenör får anlita en underentreprenör. Förutsättningen är att Sveaskog har fått kännedom om det och att både entreprenörens och underentreprenörens checklistor är i sin ordning.

JK Skog har inte anlitats i Sverige under 2008 eller 2009. I Finland har

JK anlitats av Svenska Skogsplantor och där har det inte varit några anmärkningar mot företaget. Där har avtal och checklistor varit i sin ordning och stoppet för JK omfattades därför inte av det beslut som togs av Svenska Skogsplantor i Sverige.

Svenska Skogsplantor och Sveaskog har ett ansvar gentemot våra affärspartners att betala för de tjänster vi har upphandlat. Vi har även ett ansvar att se till att verksamheten bedrivs med hög kvalitet och att personalen har goda arbetsförhållanden och får lön enligt lagar, kollektivavtal och vår uppförandekod. När vi anlitar entreprenörer tar vi det ansvaret genom att ställa krav kring löner, utbildning m.m. för entreprenörens anställda. Vi utgår från att entreprenören lever upp till sina åtaganden, men genomför ändå uppföljningar och kontroller.

Det är viktigt för Sveaskog att alla som arbetar åt oss har goda arbetsförhållanden. Därför har vi skärpt våra krav och riktlinjer för hur vi säkerställer det. Vi är medvetna om och tycker att det är bra att denna fråga alltid kommer att vara i fokus."

Kommentar från Celco Franzetti, företrädare för Sia Rentapro:

"Vi har haft lokala och centrala förhandlingar som slutat i oenighet. Vi har betalt allt vi skall enligt tidsrapporter och facket kan inte visa upp var killarna i så fall skulle ha kunnat arbetat. Detta skall nu prövas i Arbetsdomstolen. Vi får hjälp av SLA. Jag har polisanmält en av killarna för stöld av utrustning bl.a. bil, handdator och bäddset. LO-TCO Rättskydd går in och

hjälper killen trots att det är ett brottmål, det tycker jag är väldigt intressant.

Sia Rentapro betalar inte sociala avgifter i Sverige då det är ett lettiskt bolag. Skattemyndigheten har kollat all vår dokumentation hos vår kund Svenska Skogsplantor AB och inte återkommit. Vi skall inte betala sociala avgifter i Sverige. Det behöver man inte om man arbetar under tre månader här. Vi betalar försäkringar och de sociala avgifterna i Lettland. Den lettiska skattemyndigheten har kontrollerat Sia Rentapro så sent som för två månader sedan och vi har fått papper på att allt är grönt.”

Kommentar från Jan Karlsson som tidigare drev Jan Karlsson Skog AB och som numera driver företaget Skogsvårdarna i Uppland AB.

”Det känns orättvist och fel att utmålas som ett monster. Det är jag inte. Det finns många människor som har tjänat bra som arbetat för mig. Jag har aldrig systematiskt utnyttjat människor och aldrig haft något ont uppsåt.

Jag har idag förstått att det har varit fel att ta in bemanningsföretag som inte betalar sociala avgifter i Sverige. Men allt var väldigt oklart kring EU-reglerna tidigare, inte bara för mig utan för många företag. Idag följer jag reglerna till punkt och pricka och anställer min personal i Sverige. Därför är det mycket förvånande att se hur många andra företag det är som struntar i reglerna, trots att allt borde vara klart och utrett. De bara kör på och betalar inte sociala avgifter i Sverige. Det är mängder av företag! Min stora fråga

är: Varför tillåts deras verksamhet av skattemyndigheten och av skogsbolagen? Det här är illojal konkurrens att de här företagen får fortsätta hålla på! Det var väldigt oklart vilka regler som gällde inte bara för företagen utan även skatteverket var och är okunniga, vilket i sin tur gjorde att man kunde tro att man gjorde rätt men i själva verket gjorde man fel.

För att komma till rätta med detta tycker jag att alla företag som skall jobba i Sverige också skall betala personalskatt samt sociala avgifter i Sverige. Vi kommer aldrig någonsin att komma till rätta med detta annars. Personligen känner jag till en mängd företag som idag har verksamhet i Sverige, antingen direkt åt ett skogsbolag eller åt någon underentreprenör. Alla dessa fuskar på ett eller annat sätt och ingen har en rimlig möjlighet att kontrollera detta tyvärr.

Hur det hela började: Det stämmer att det var Hosanna som kontaktade oss. Men jag vet inte hur de fått information om oss. Jag hade för mig att Hosanna startade sin verksamhet efter det att de varit i kontakt med två andra polska bemanningsföretag som jobbat för mig ett år innan.

Affärskontrakten: Det har tolkats av media att jag satte en låg lön för bemanningsföretagens arbetare. Men det var ju bemanningsföretagens sak att sätta lönerna för sina anställda. Vi var måna om att ingen enskild arbetare skulle utnyttjas och därför fick företagen garantera att minst 65 % av ersättningen skulle den enskilde arbetaren få i sin hand efter skatt. Under de

första åren hade vi sett något exempel på motsatsen och därför ville vi på detta sätt säkerställa att detta inte skulle ske. Att vi skrivit in förskott i affärskontrakten berodde på att många av arbetarna inte hade några pengar när de kom. Så för att hjälpa dem gav vi dem ett förskott för att de skulle klara sig. Därefter skulle de få pengar löpande från bemanningsföretagen. Vi betalade ju löpande till dem.

E-bops falska anställningskontrakt:

E-bop kom till oss och sa att de hade erfarenhet av skogsvård och att de hade erfarna skogsvårdsarbetare. Vi tyckte det lät lovande. Vi förklarade för dem att i Sverige gäller svenska kollektivavtal och att de givetvis måste leva upp till dessa då de jobbar i Sverige. Vi hjälpte dem med att ta fram ett anställningsavtal som de skulle tillämpa och efterleva i Sverige. Vi skickade sedan detta avtal till Skogs- och Träfacket så att även de skulle få tycka till om hur avtalet var utformat. Då E-bops personal kom hit bad vi omgående att få titta på de enskilda arbetarnas avtal de hade med E-bop. Ännu en gång skickades dessa till facket för översyn och både vi och facket ansåg att avtalen var helt i linje med kollektivavtalet. Vi gjorde under säsongens gång vissa stickprovskontroller och bad att få titta på anställningsavtalen för att försäkra oss om att de anställda hade korrekta avtal med sin arbetsgivare. Inte vid något tillfälle visade man upp något annat än de anställningsavtal vi sett tidigare. Jag och vi trodde verkligen att E-bop hade skött detta på ett regelrätt sätt. När det sedan uppdagas att de tydligen haft dubbla avtal blev jag väldigt

upprörd minst sagt. De hade lurat oss och facket. Där och då insåg jag att vi aldrig kommer att kunna lita på den här typen av företag igen.

JK:s konkurs: Det är en personlig tragedi för mig och även för alla som förlorade sina arbeten. Här finns kanske inte så mycket mer att säga; 19 års arbete och ca 40 årsanställda personer som förlorar sina jobb är en riktig tragedi. Jag läste i Dagens Arbete att jag tydligen skulle sagt att detta var fackets fel. Så har jag aldrig sagt och så tycker jag inte. Det fanns vissa lokala fackliga aktörer som under hösten 2008 klart gick över både moraliska och lagliga gränser i sin verksamhet och eldade på det som var grundorsaken till konkursen. Jag känner många fackliga representanter som har ett slags rättspatos och där har jag aldrig haft några problem att vara ense med dem. Det var ju som bekant en enda post som avvek från budget och det var lönekostnader för kollektivanställda röjare / plantörer. Det var en mycket stor grupp som upptäckte att man hade rätt till avtalsenlig lön oavsett om man jobbade eller inte. Vi hade ca 250 personer som systematiskt producerade för 10–20 sek per timme samtidigt som vi låg och betalade ut 91 sek per timme + semesterersättning och arbetstidskontot. Några av fackets representanter uppmuntrade detta vid några tillfällen med ord som "Du skall inte tänka på produktion utan på dina rättigheter."

Att Jan Karlsson startade nytt företag i maj 2008, Skogsvårdarna i Uppland: Jag har två gårdar som jag förvaltar och jag startade Skogsvårdarna i Upp-

land där jag enbart skulle ha förvaltningen. Jag och ingen annan heller såg inte förrän i oktober / november att JK skulle kunna gå i konkurs.

Att E-bop inte fick någon betalning:

Deras arbete var långt ifrån fullgott gjort. Vi hade förmän som gav direktiv om hur arbetet skulle utföras. Vi gjorde allt för att arbetarna skulle göra arbetet ordentligt, men trots det blev det stora brister. Kunden, Korsnäs, höll inne pengarna eftersom arbetet var dåligt utfört. Och vi i vår tur betalade inte då det var dålig kvalitet på arbetet.

Att Pingala Prod inte fick ut pengar:

Företaget hade fått mycket pengar under tiden, men fick inte ut de sista fordringarna på grund av att vi gick i konkurs. Vi slutade betala Pingala Prod i november. Pingala Prodsarbetare hade skött arbetet bra, däremot var det så och så med ägarna. Vi betalade ut hur mycket som helst i förskott till Pingala prod för att företaget skulle betala ut lönerna. Vi hade minst tre allvarliga samtal med ägaren till Pingala Prod angående detta att de inte betalade ut löner trots att vi betalade ut stora pengar i förskott samt löpande fakturor till Pingala Prod.

Att E-bops arbetare skall hålla sig rena:

Bakgrunden är att vi hade en grupp som inte tvättade sig, vilket ledde till att vi fick sanera efter dem. Därför skrev vi in och påpekade det i affärskontraktet för att vi skulle få allt att fungera. Detta är ju faktiskt av rent humanitära skäl och sådant krävs nog på varje arbetsplats skulle jag tro.

Att inte arbetarna kunde lämna sitt arbete förrän det var slutfört: Detta var ett affärsavtal. Vi skulle inte betala bemanningsföretaget om det inte slutförde arbetet. Självklart måste företaget betala sina arbetare även om de lämnar arbetet.

Rumänerna som engagerades av agenterna Diana och Cezar Angheluta:

Första omgången, på våren 2008, fungerade allt perfekt. Men på hösten kom långt fler än vad vi kommit överens om. Några av arbetarna kom senare, 7 september, till kontoret och ville ha lön för september för de ville åka hem. Men vi upplyste dem om att de kunde få septemberlönen först den 25 oktober. Alla rumäner som arbetat har fått sina löner. Den buss med 54 rumäner som kom till Ångeby i slutet av juli 2008 var absolut inte beställd av oss. Med facit i hand skulle vi omgående ringt polisen men tyvärr gjorde vi ett försök att på kort varsel ordna jobb åt dessa. Det var ett förödande beslut.

Att en del arbetare inte fick lön och inte hade pengar till mat:

Det är förfärligt. Om vi anlitar ett företag så förväntar vi oss att de betalar ut sina löner. Det har hänt att arbetarna sagt att de inte har några pengar och där vi gjort brandkärsuttryckningar och gett dem pengar.

Att JK ibland anställer bemanningspersonalen, under kortare tid, för att en del kunder vill ha det så:

Det är inget konstigt med det. Tidsbegränsade anställningar kan man ha enligt kollektivavtalet.

Att Norra Skogsägarna anser att JK begått avtalsbrott: Vår målsättning var att alla skulle vara anställda, men vi klarade inte det. Vi informerade Norra Skogsägarna om detta. Min personalchef informerade företaget och facket, och de godkände det. Därför anser jag inte att vi har begått något avtalsbrott.

Att Holmen anser att JK betett sig oetiskt och fört Holmen bakom ljuset: Vi hade mest anställd personal på Holmen, men vi hann inte med planteringen. Jag sa till min personalchef att i augusti ringa upp företaget och facket. Framförallt facket eftersom det var de som skulle godkänna underentreprenören. Sen kollade jag med min personalchef och hon sa att hon fått klartecken. Men när jag gjorde en extra koll en månad senare, i september, visade det sig att hon pratat med fackets avdelning och inte med Holmens fackliga representant. Personalchefen kontaktade då rätt facklig representant som sa att vi borde ha hört av oss tidigare, men gav oss klartecken. Om inte Holmen godkände detta borde företaget ha blåst av arbetet direkt, men det gjordes inte.

Om skogsbranschen: Priserna måste upp inom skogsvården så att det blir lättare att rekrytera arbetskraft. Det är väldigt svårt idag. Men det handlar inte bara om att blint höja priser. Jag tror absolut att man måste höja den yrkesmässiga nivån på det arbete som utföres. Om jag idag har erfarna röjare eller plantörer som verkligen kan sitt jobb så är det i sig en faktor som per automatik höjer lönenivån. I mitt företag strävar jag också efter att skapa

trygga långsiktiga anställningar där anställda kan ha ett bra socialt liv vid sidan om arbetet. Även detta är en lika viktig faktor. Som ett exempel kan jag ta mina fyra röjare som jobbar hos mig i norra Uppland. De lever med sina familjer i lägenheter som vi ordnat åt dem. De är duktiga yrkesmän och tjänar bra pengar. Vi har inga problem med att klara av att betala en bra timlön (ungefär 130 kronor i timmen) samtidigt som vi är ett konkurrenskraftigt företag. Om vi på något enstaka objekt får lönsamhetsproblem kan vi alltid diskutera detta med Stora Enso och i de flesta fall hittar vi bra lösningar för alla parter.”

Denna rapport består av två delar. Den första heter "Utlänningar är också människor" och belyser situationen för många av dem som kommer till Sverige för att arbeta i den svenska skogen.

Den andra delen heter "Den laglösa skogen" och visar hur det kan gå till när oseriösa företag underminerar den svenska kollektivavtalsmodellen och på så sätt konkurrerar ut seriösa företag.

www.gsfacket.se